

Salvádorský plukovník Domingo Monterrosa, katolík s výcvikom Zelených baretov

Branislav Krasnovský

31. júla 2024 ✝ *História*

Už som písal viackrát o svätcoch, cirkevnej hudbe, výtvarnom umení či literatúre. Nedávno mi zišlo na um, žeby som mohol začať písať aj o katolíkoch, ktorí svoj život spojili s armádou a zúčastnili sa rôznych vojenských ťažení a ťažkých bojov, z ktorých mnohé poznáme z historických prameňov.

Písať pozitívne o mužoch – katolíkoch, ktorí spájali vo svojom živote katolícku vieru a vojenské remeslo, môže v dnešnej dobe mnohých moderných katolíkov znepokojovať a dráždiť. Samozrejme ma úprimne trápí, ak modernisti a liberáli cítia kvôli tradícii nejakú frustráciu a nepokoj. Nikto ich však nenúti tento typ článkov čítať, spektrum katolíckych príspevkov na webe je dnes veľmi široké, pokojne nech čítajú o Pachamame, potrebe svätenia diakoniek či múdrosti P. Jamesa Martina SJ, alebo Mons. Tomáša Halíka – priznám sa, že múdrosti týchto dvoch kňazov si so záujmom vždy rád prečítam aj ja, pretože ma svojou stupiditou inšpirujú a utvrdzujú v tradicionalistickej duchovnej formácii.

Vráťme sa však k vyššie naznačenej téme „katolícki dôstojníci a vojaci v čase vojny“. Je nesporné, že byť dobrým dôstojníkom, alebo vojakom a pritom zároveň ostať aj skutočne morálnym katolíkom nemusí byť vždy ľahké a jednoduché. Takmer každý z katolíckych dôstojníkov a vojakov, ktorých poznáme z histórie musel robiť vo svojom živote náročné rozhodnutia aj vo vyhranených situáciach a tieto rozhodnutia neovplyňovali len jeho život a životy jeho druhov v zbrani, ale aj životy nepriateľských vojakov a civilistov.

Mnohí z obrovského množstva katolíckych dôstojníkov a vojakov, známych z histórie niesli so sebou ako balvan bremeno svojich rozhodnutí – či už správnych alebo nesprávnych – po celý svoj život a pravdepodobne mnohí z nich mali aj značne pošramotené svedomie. Platí však axióma, že neexistuje taký hriech, ktorý by nedokázala Kristova obeta na kríži vykúpiť, a keď títo muži svoje pochybenia skutočne oľutovali, vyspovedali sa a prijali Eucharistiu, unikli večnému zatrateniu, napriek krvi, ktorú mali na svojich rukách.

Vždy mi boli veľmi sympatickí práve španielski, portugalskí či talianski dôstojníci a vojaci, ktorí dokázali v posledných 500 – 600 rokoch histórie rovnako dobre, ako po zbrani, siahať aj po ruženci. Títo katolícki dôstojníci a vojaci v poľných vojenských táboroch prichádzali sami a dobrovoľne za poľnými kňazmi, ktorí katolícke jednotky vždy sprevádzali, aby získali sviatosť zmierenia, pretože si boli veľmi dobre vedomí svojich hriechov. Zúčastňovali sa slávenia svätej omše, s úctou prijímali Eucharistiu a vrúcne sa modlili za spásu vlastnej duše.

Pieseň španielskych tercií

zdroj: youtube.com

Niekoľko slov o Salvádore

Španielski conquistadori sa na území dnešného Salvádu začali usadzovať už v 20. rokoch 16. storočia, približne v tej istej dobe ako conquistador Hernando Cortés začal svoje ťaženie voči krvilačným Aztékom. Španielsky conquistador Vasco Nuñez de Balboa už v roku 1513 prešiel cez Panamu od Atlantiku až k Tichému oceánu a spoločne s Amerigom Vespuccim dokázali, že Amerika nie je India, ale že Krištof Kolumbus objavil nový kontinent. Z opevnených pobrežných centier v Paname (na pobreží Tichého oceánu) sa potom Španieli vybrali popri pobreží smerom na sever k dnešným mexickým hraniciam (iní conquistadori putovali z Panamy na juh, smerom k dnešnému Peru a Čile, územie dnešnej Brazílie na základe zmluvy z Tordesillas z roku 1494 patrila do sféry záujmov Portugalska).

Mapa dnešných štátov Strednej Ameriky

zdroj: wikimedia commons

V 16. storočí sa Španieli sústredili na dobývanie významných indiánskych ríš Aztékov (centrálne Mexiko), Mayov (pralesy Yucatanu) a Inkov (Peru). V oblasti dnešného Salvádu žilo už od 15. storočia relatívne chudobné domorodé obyvateľstvo, neexistovali tu žiadne významnejšie náleziská zlata či striebra, ktoré Španielov prioritne zaujímali. Celá oblasť mala vždy poľnohospodársky charakter, veľkú časť pralesa v priebehu desaťročí Španieli vyklčovali.

Španieli v Salvádore už počiatkov pestovali najmä kakao a kávu, samostatnosť od Španielska Salvádor získal už v roku 1821 a už na sklonku 19. storočia tu najbohatší latifundisti (majitelia veľkých pozemkov, veľkostatkári) vlastnili obrovské a výnosné plantáže, ako napríklad San Lorenzo, El Delirio, El Trujillo, Los Planes, Santa Teresa, El Tablón, Las Conchas, El Guarumal, San Antonio Miramar a i.

V žilách José Dominga Monterrosa Barriosa kolovala conquistadorská krv

Keďže mám rád hispánsku civilizáciu a kultúru, začal by som seriál venovaný katolíckym vojakom trochu netradične salvádorským „contras“ plukovníkom José Domingom Monterrosa Barriosom (1940 – 1984). Monterrosa je otcovské meno, Barrios je meno matky za slobodna. Mnohí Salvádorčania si zvyknú ponechávať na znak úcty k svojim rodičom obe mená.

Plukovník José Domingo Monterrosa Barrios (1940 – 1984)

zdroj: youtube.com

José Domingo Monterrosa Barrios sa narodil v zbožnej katolíckej salvádorskej rodine 4. augusta 1940 v meste Berlín v salvádorskom departemente Usulután, ležiacom približne 112 km východne od hlavného mesta San Salvador, na úpätí pohoria Sierra Tecapa Chinameca Alegria. Zakladateľom mesta bol podľa salvádorskej tradície v roku 1885 nemecký osadník Serafin Brennen, ktorý prežil stroskotanie svojej lode pri pobreží Salvádoru. V miestnom indiánskom nárečí slovo Berle znamená močaristá pôda.

Mesto Berlín bolo už od začiatku 20. storočia významným kultúrnym i hospodárskym centrom Salvádoru. Oblasťou preteká viacero riek, vzniklo tu niekoľko elektrární, ktoré zásobovali veľkú časť krajiny elektrickou energiou rovnako, ako miestne geotermálne pramene, ktoré sú dôkazom kedysi výraznej vulkanickej činnosti. Mierový vývoj mesta vážne narušila občianska vojna v Salvadore (1979 – 1992).

José Domingo Monterrosa Barrios sa už v pomerne mladom veku v rodnom meste rozhodol spojiť svoj život s armádou. Zvládol predpísané testy a vyštudoval Vojenskú školu generála Gerarda Barriosa v Antiguo v Cuscatlane, kde získal hodnosť poručíka a takmer okamžite ako nadaný dôstojník odišiel do USA, kde prešiel kurzom známych Zelených baretov vo Fort Braggu. Kooperácia so Zelenými baretmi sa stala neoddeliteľnou súčasťou jeho ďalšieho života.

Po skončení kurzu sa vrátil do rodného Salvádoru a získal hodnosť kapitána. V roku 1969 sa ako aktívny dôstojník zúčastnil známej a krátkej Futbalovej vojny, ktorá vypukla medzi Salvádorom a Hondurasom po kvalifikačnom zápase na MS vo futbale v Mexiku v roku 1970.

Seržant Barry Sadler a pieseň Zelených baretov

zdroj: youtube.com

Štvordňová Futbalová vojna medzi Hondurasom a Salvádorom v roku 1969

Spomenutý futbalový zápas bol vyvrcholením napätia medzi oboma krajinami. Honduras bol síce takmer päťkrát väčší ako Salvador, mal však v porovnaní so Salvádorom približne len polovicu obyvateľov. Salvádorčania, ktorí sa tradične živilí poľnohospodárstvom, preto prechádzali hranicu, kupovali honduraskú pôdu bez majiteľa a usádzali sa na honduraskom území. Tento salvádorský prienik však mnohí Hondurasania prijímali s nevôľou a honduraská vláda sa rozhodla, že uskutoční pozemkovú reformu, zoštátni pôdu, ktorú kúpili a medzitým skultúrnilí Salvádorčania a následne ju odovzdá Hondurasanom. Začalo sa násilné vysťahovanie Salvádorčanov z Hondurasu (až 500 000 Salvádorčanov) a do toho prišiel vyššie spomenutý futbalový zápas na štadióne v blízkosti hraníc medzi oboma štátmi.

Futbal je pre Latinskú Ameriku veľmi dôležitý a tamojší fanúšikovia sú veľmi emotívni. V prvom zápase o postup na futbalové MS sveta v Mexiku v roku 1970 v júni 1969 zvíťazil Honduras v domácom prostredí 1 : 0. V odvetе v Salvadore (hralo sa v blízkosti hraníc s Hondurasom) však zvíťazil Salvador 3:0. Na zápas prišlo množstvo fanúšikov z oboch táborov a po víťazstve Salvádoru sa začala krutá bitka, do ktorej sa postupne zapojili aj policajti vrátane policajtov z Hondurasu a neskôr aj armády oboch krajín.

Bojové akcie medzi oboma krajinami trvali približne 4 dni (preto sa používa tiež názov Stohodinová vojna), Salvádorčania zaútočili na honduraské územie a boje sa odohrávali na území Hondurasu. Salvador mal od začiatku konfliktu prevahu, vo vojne stratil okolo 900 ľudí a Honduras 2300 (straty vrátane civilistov). Kapitán José Domingo Monterrosa Barrios počas tejto vojny slúžil u salvádorských výsadbárov a patril k najagilnejším salvádorským dôstojníkom.

Zaujímavý z historického pohľadu je boj medzi salvádorským a honduraským letectvom. Obe krajiny mali americké vrtuľové lietadlá ešte z čias z II. svetovej vojny (americké lietadlá Vought F4U Corsair / Goodyear FG-1 a North American P-51 Mustang), takže počas tejto tzv. Futbalovej vojny roku 1969 sa odohrali posledné letecké súboje v histórii s vrtuľovými lietadlami. V bojoch zahynul aj môj obľúbený salvádorský pilot, kapitán Guillermo Reynaldo Cortez, síce tiež katolík, no veľký hriešnik a milovník žien.

Zaujímavé je tiež to, že všetky tri zostrely salvádorských lietadiel má na svojom konte honduraský kapitán Fernando Soto na svojom Vought F4U-5NL Corsair. Salvádorský pilot kapitán Guillermo Reynaldo Cortez sa dostal z poškodeného lietadla, zastrelili ho však honduraskí vojaci na zemi, ktorí ho odmietli vziať do zajatia. Pevne dúfam, že sa pred začiatkom bojov stihol vyspovedať a zúčastnil sa slávenia svätej omše (v uvedenom čase sa v Salvádore ešte neslúžila *Novus ordo* omša).

Po skončení Stohodinovej vojny sa vzťahy medzi horkokrvnými Salvádorčanmi a Hondurasanmi upokojili, znova sa odohral rozhodujúci futbalový zápas medzi Hondurasom a Salvadorom. Salvador zvíťazil tentoraz 3 : 2 a na MS 1970 v Mexiku Salvador postúpil.

Futbalová vojna

zdroj: youtube.com

Občianska vojna v Salvádore (1979 - 1992)

Žiaľ, Salvádor ani po tejto vojne nečakala pokojná budúcnosť. Po porážke Američanov vo Vietname boli komunisti pri chuti a Sovieti a Kubánci sa zaktivizovali aj v Strednej Amerike, konkrétne v Nikaragve a v Salvádore. V Salvádore proti prezidentovi Duartemu bojovali komunisti z Frontu Farabunda Martího a v Nikaragve proti nenávidenému Somozovi vystúpil ľavicový sandinovský front Národného oslobodenia FSLN (Daniel Ortega, súčasný prezident Nikaragvy viedol boje proti Somozovcom a Američanom).

Pieseň nikaragujských komunistov a anarchistov FSLN

zdroj: youtube.com

Pieseň salvádorských komunistov a anarchistov FMLN

zdroj: youtube.com

Občianska vojna v Salvádore sa vyznačovala v celom svojom období veľkou brutalitou zo strany vládnych jednotiek, ako aj komunistických skupín. Vládni vojaci, vycvičení americkými Zelenými baretmi (špeciálne jednotky), najmä elitná brigáda Atlacatl, neostávali komunistickým guerillovým bojovníkom nič dlžní a podľa doktríny amerických špeciálnych jednotiek, odskúšanej vo Vietname, likvidovala cielene aj civilistov, ktorí partizánske jednotky zásobovali.

Cieľom tohto článku nie je podať podrobný opis občianskej vojny v Salvádore, na webe je dostatok možností nájsť si množstvo informácií o dôvodoch a priebehu tejto vojny. Svoj podiel na raste napätia v krajine mali aj Salvádorčania vyhnaní z Hondurasu po Futbalovej vojne v roku 1969, pretože príliv chudobných Salvádorčanov zradikalizoval pomery v krajine. V krajine existovalo od roku 1931 niekoľko vojenských vlád (junta) – tie zvrhli civilných prezidentov a vojaci sa zmocnili vlády, pričom sa opierali o eskadry smrti, ktoré presadzovali politiku vojenských vlád.

Občianska vojna v Salvádore sa začala 17. októbra 1979 zvrhnutím prezidenta Duarteho. Proti armáde vystupoval dlhodobo aj arcibiskup Oscar Romero (prívrženec ľavicovej Teológie oslobodenia, ktorá učarovala aj pápežovi Františkovi), ten protestoval dokonca aj proti zásahom Američanov do salvádorských vnútorných pomerov, čo sa mu napokon stalo osudným.

Arcibiskup Oscar Romero skončil tak, že ho priamo pri slávení svätej omše v roku 1980 v hlavnom meste San Salvador zastrelil vysoký vládny dôstojník, člen eskadrier smrti, prepojených s majorom Robertom D'Aubuisson (bol na americkej výplatnej listine, dnes ho Američania označujú za neonacistu a dištancujú sa od neho, v roku 1992 po skončení občianskej vojny v Salvádore Roberto D'Aubuisson umrel náhle na rakovinu).

Okrem arcibiskupa Romera zavraždili členovia salvádorských eskadrier smrti aj ďalších šiestich salvádorských ľavicových jezuitov (tiež boli sympatizantmi Teológie oslobodenia) a štyri americké mníšky. K spomenutým salvádorským mučeníkom patrili jezuiti Ignacio Ellacuria, Ignacio Martín Baró, Amando López Quintana, Juan Ramón Moreno Pardo, Joaquín López y López či Segundo Montes Mozo. Pred niekoľkými rokmi som o iných salvádorských mučeníkoch z rokov 1977 – 1980 písal v tomto článku:

<https://christianitas.sk/salvadorski-mucenici-jezuitsky-klan-rutilio-grande-garcia-sj-a-spolocnici/>

Američania sú zaujímaví tým, ako dokážu likvidovať a politicky odsudzovať po ich použití všetky svoje politické figúrky. Mnohým je určite známy je americký okrídlený výrok prezidenta F. D. Roosevelta na adresu Anastasia Somozu: „*Je to síce sukin syn, ale náš sukin syn*“. K takýmto sukiným synom, ktorých Američania využili pri presadzovaní svojich záujmov a potom odkopli alebo sa od nich dištancovali patrili v Latinskej Amerike napríklad: nikaragujský diktátor Anastasio Somoza, čilský diktátor Augusto Pinochet, paraguajský diktátor Alfredo Stroessner, panamský diktátor Manuel Noriega, kubánsky diktátor Fulgencio Batista a pod.

Prípadným záujemcom o náročné obdobie salvádorských dejín odporúčam film režiséra Olivera Stona „Salvador“, ktorý síce naturalisticky, ale pomerne hodnoverne opisuje najťažšie roky salvádorskej občianskej vojny. Film je možné nájsť a vidieť aj v češtine a slovenčine.

Video upútavka na film „Salvador“

zdroj: youtube.com

Ale vráťme sa späť k Salvádoru. V občianskej vojne stáli proti vládnym salvádorským silám Národný oslobodzovací front Farabunda Martího (FMLN), členovia ktorých boli vycvičení Kubáncami a Sovietmi, pričom jednotky FMLN boli prešpikované aj vojakmi elitných kubánskych jednotiek (vrátane kubánskych commandos z Avispas Negras, cvičenej vietnamskými inštruktormi, obdoba sovietskeho Specnazu). Komunisti a anarchisti z FMLN dokázali obsadiť veľkú časť salvádorských hôr, najmä v provinciách Morazán a Chalatenango. FMLN obsadila dokonca aj mesto Berlín, rodné mesto plukovníka José Dominga Monterrosu Barriosa.

Do bojov proti FMLN sa zapojila veľmi skoro aj jednotka plukovníka Monterrosu, ktorá niesla hrdé pomenovanie Atlácatl (po salvádorskom indiánskom náčelníkovi a skvelom bojovníkovi, ktorý bojoval v rokoch 1520 – 1530 proti španielskemu conquistadorovi Pedrovi de Alvaradovi). Brigáda Atlácatl sa žiaľ svojou brutalitou vyrovnala členom FMLN, počas občianskej vojny v Salvádore aj FMLN a rovnako aj vládni

vojaci masakrovali nepriateľské civilné obyvateľstvo. Americké špeciálne jednotky (Zelené barety) členov brigády Atlácatl cielene trénovali v likvidácii civilistov, ktorí pomáhali komunistom. Tento spôsob boja si Američania aktívne osvojili už vo Vietname.

Členovia brigády Atlácatl vykonali známy masaker v salvádorskej dedine El Mozote v roku 1981, pri ktorom zahynulo takmer 900 civilistov. Podľa knihy amerického reportéra Marka Dannera, americkí inštruktori požadovali od podplukovníka Monterrosu, aby v El Mozote postupoval tvrdo a odhodlane. Podľa novinára sa Monterrosa s americkými poradcami hádal, nakoniec však americkému nátlaku podľahol. V roku 2007 americký denník Washington Post spravil z plukovníka Monterrosu hlavného vinníka, zodpovedného za masaker v El Mozote, pričom taktne opomenul úlohu amerických inštruktorov zo Zelených baretov v celom masakre.

Plukovník José Domingo Monterrosa Barrios (1940 – 1984)

zdroj: youtube.com

Podľa Marka Dannera však bol plukovník Monterrosa priam posadnutý hľadaním a likvidáciou utajeného salvádorského komunistického rádia Venceremos, ktoré vysielalo z horských oblastí krajiny mimo kontroly vládnych síl a až do konca svojho života dúfal, že sa mu podarí miesto, odkiaľ rádio Venceremos vysielalo objaviť a redakciu rádia zlikvidovať.

V roku 1984 vojenský vrtuľník, na palube ktorého sa nachádzal aj Domingo Monterrosa havaroval. Podľa jednej z verzií vrtuľník zostrelili raketou členovia FMLN, podľa druhej vrtuľník havaroval v nepriaznivom počasí a takisto sa objavili názory, že za jeho smrťou stáli Američania, pretože plukovník Monterrosa sa začal vymykať ich kontrole.

Pre salvádorskú armádu ostával po dlhé roky plukovník Monterrosa čestným mužom a národným hrdinom, bojovníkom proti komunizmu. Tí, ktorí pod ním slúžili, ho považovali za charakterného muža, ktorý podľa ich slov chodieval na sväté omše a sväté spovede. Príslušníci salvádorských špeciálnych jednotiek aj po skončení občianskej vojny vyslovovali jeho meno s úctou a v Perquine sa dlho nachádzalo múzeum plukovníka Monterrosu.

V roku 2019 nový prezident Salvádoru Nayib Bukele zakázal jednému z elitných salvádorských kománd, ktorého vojaci bojovali aj v Iraku, používať meno plukovníka Monterrosu a ďalší salvádorský politik začal s ničením úcty k vládnym vojakom salvádorských jednotiek z čias občianskej vojny.

Plukovník Monterrosa sa teda konca občianskej vojny nedožil. Nevidel, ako FMLN s kubánskou pomocou začala s veľkou ofenzívou po roku 1984, kedy sa komunistom podarilo dokonca prebojovať až k okrajovým častiam hlavného mesta San Salvador. Vládne sily, podporované Američanmi, však dokázali hlavné mesto ubrániť.

V roku 1989, keď sa začal rúcať východný blok sa náhle komunistická ofenzíva skončila a nový salvádorský prezident Alfredo Cristiani posadil za rokovací stôl obe znepriatelené strany. Po rozpade ZSSR v roku 1991 bolo dňa 16. januára 1992 podpísané prímerie medzi komunistami a vládnymi silami na zámku Chapultepec v Ciudad de Mexico. Občianska vojna sa skončila, guerillové jednotky boli rozpustené a ľavicové strany sa zapojili do politického života Salvádoru.

Plukovník Monterrosa, katolík a patriot, ktorý žil v ozaj ťažkej dobe, padol za svoju vlasť v boji proti komunistom a anarchistom. Dnes sa jeho meno na Západe vedome odsúva do zabudnutia, pretože muži ako on dnešným politickým elitám nevyhovujú.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/salvadorsky-plukovnik-domingo-monterrosa-katolik-s-vycvikom-zelenych-baretov/>